

Öhrlings

PRICEWATERHOUSECOOPERS

Revisionsrapport*

Granskning av intern kontroll

Vänersborgs kommun

2009-03-10

Kerstin Rosendahl

Henrik Bergh

Innehållsförteckning

Uppdraget.....	3
Bakgrund	3
Revisionsfråga och metod	3
Reglemente för ekonomisk intern kontroll	4
Granskningsresultat	5
Kommunens organisation för intern kontroll	5
Genomförandet av intern kontroll	5
Resultat av nämndernas granskningar av intern kontroll	6
Resultat av vår genomförda enkät	6
Bedömning och förslag till utveckling.....	7

Uppdraget

Bakgrund

Det primära målet med intern kontroll är att säkerställa att lagar följs och att de av fullmäktige fastställda målen uppfylls så att verksamheten bedrivs på ett ändamålsenlig och kostnadseffektiv sätt. Intern kontroll handlar om både styrning, uppföljning och utvärdering av verksamheten. Ibland talar vi också om att verksamheten skall kvalitetssäkras.

En viktig förutsättning för en god intern kontroll är att också verksamhetens stödjande system och rutiner fungerar på ett effektivt och ändamålsenligt sätt. Intern kontroll handlar då om att säkerställa en tillförlitlig redovisning och rapportering, trygga tillgångar och förhindrat att förluster uppstår genom avsiktliga eller oavsiktliga fel.

En väl fungerande intern kontroll i system och rutiner är en förutsättning för att den information som ligger till grund för politiskt beslutsfattande är tillförlitlig. På samma sätt utgör den interna kontrollen i redovisning, system och rutiner en förutsättning för att löpande redovisning, årsredovisning och delårsrapporter motsvarar de krav som lag och normgivare ställer.

Revisionsfråga och metod

Vi har på uppdrag av kommunens revisorer granskat ändamålsenligheten i nämndernas arbete med intern kontroll.

Analysen har skett genom granskning av nämndernas interna kontrollplaner samt förvaltningarnas rapportering av det interna kontrollarbetet till respektive nämnd och kommunstyrelsen. Dessutom har vi tagit del av reglementet för ekonomisk internkontroll antaget av kommunfullmäktige 2000-03-14 § 19. Vi har också genomfört en enkät till de personer som ingår i internkontrollgruppen och vi har även sammanställt och analyserat de erhållna svaren. Information har också erhållits från kommunstyrelsens internrevisor.

Reglemente för ekonomisk intern kontroll

I detta reglemente fastställs ansvaret för den interna kontrollen samt på vilket sätt uppföljning av den interna kontrollen ska ske. Vidare står i reglementet att kontrollen har som mål att:

- Säkra att pengar och andra resurser används i överensstämmelse med tagna beslut
- Säkra en effektiv organisation och förvaltning
- Säkerställa en riktig och fullständig redovisning
- Skydda mot förluster till följd av fel eller oegentligheter
- Skydda politiker och anställda mot oberättigade misstankar

Detta reglemente avser inte att reglera vad som ska kontrolleras eller hur uppföljning ska ske av kvalitet och kvantitet mot fastställda mål. Reglementet är alltså avgränsat till den ”ekonomiska” interna kontrollen.

Kommunstyrelsen (KS) har det övergripande ansvaret för att tillse att det finns en god intern kontroll inom kommunens nämnder och förvaltningar. KS ansvarar för att kommungemensamma reglementen, regler och anvisningar upprättas samt att en organisation kring intern kontroll upprättas inom kommunen.

Det är dock nämnderna som har det yttersta ansvaret för den interna kontrollen inom respektive verksamhetsområde. Inom en nämnds verksamhetsområde ansvarar förvaltningschefen eller motsvarande för att förvaltningsspecifika konkreta regler och anvisningar utformas för att upprätthålla en god intern kontroll.

Nämnden ska därmed:

- Tillse att kommunövergripande reglementen, regler och anvisningar följs inom respektive verksamhetsområde
- Upprätta regler och anvisningar som kan behövas för de nämndspecifika verksamheterna
- Upprätta en organisation för den interna kontrollen

De verksamhetsansvariga cheferna på olika nivåer är skyldiga att följa antagna reglementen, regler och anvisningar om intern kontroll samt informera övriga anställda om innebörden i dessa. Vidare har cheferna att verka för att de arbetsmetoder som används bidrar till en god intern kontroll.

Nämnderna ska varje år godkänna en särskild plan för granskning och uppföljning av den interna kontrollen. KS ska utvärdera kommunens samlade system för intern kontroll ut-

ifrån nämndernas rapporter om uppföljning av den interna kontrollen och i de fall förbättringar behövs besluta om sådana.

Granskningsresultat

Kommunens organisation för intern kontroll

I kommunen finns en arbetsgrupp som driver det interna kontroll arbetet. Gruppen består av en representant från respektive förvaltning/nämnd. Denna person ansvarar för att internkontroll genomförs i förvaltningen/nämnden. Arbetsgruppen leds av kommunstyrelsens internrevisor som är sammankallande. Vanligtvis träffas gruppen mellan 6-7 gånger årligen. Utifrån ett risk- och väsentlighetsperspektiv så beslutar man om någon eller några gemensamma kontrollaktiviteter som föreslås granskas i respektive nämnd. Det är dock alltid upp till varje nämnd att slutligen avgöra och fatta besluta om kontrollaktiviteten. Under hösten genomförs granskningen och rapporteras till respektive nämnd i slutet av året.

Genomförandet av intern kontroll

Den gemensamma granskningen som genomförts under 2008 består av följande områden;

- Behörighet i ekonomisystemets fakturaportal motsvaras av ett undertecknat attestuppdrag
- Återansökan av mervärdesskatt vid köp av ej skattepliktig verksamhet
- Efterkontroll av fakturor avseende resor, kurser/konferenser samt hotell och logi

Bakgrunden till valda områden är bland annat att systemet för hantering av leverantörsfakturor är relativt nytt, infört 2006. Systematisk efterkontroll av fakturor bör göras regelbundet och rekommenderas även i granskning gjord av revisorerna. Återsökning av moms är ett specialområde som kräver specifik kunskap och utgör därmed ett riskmoment.

I princip har alla förvaltningar genomfört de gemensamma kontrollaktiviteterna. Vad gäller momsrutinen har denna inte genomförts på de förvaltningar som inte berörs av detta såsom Samhällsbyggnads-, Byggnads- och Miljö- och hälsoskyddsnämnderna.

I likhet med föregående år har ett flertal förvaltningar/nämnder också granskat rutiner avseende kontokort, körjournaler, mobiltelefoner, hemlån och handkassar. Detta bygger på ett tidigare KS beslut från 1997-01-21.

Förutom den gemensamma granskningen eller den specifika granskningen enligt Ks- beslut så har socialnämnden även granskat rutinen för utbetalning av försörjningsstöd.

Resultat av nämndernas granskningar av intern kontroll

Vi har tagit del av nämndernas redovisning och granskning av intern kontroll gällande år 2008 varvid framkom följande uppgifter. På tre förvaltningar fanns några misstämningar mellan behörigheter och attestuppdrag. Attestuppdrag eller behörighet har korrigerats. Vad gäller rutinen för återsökning av moms har berörda förvaltningar funnit fakturor där återsökning inte skett. Återansökan kommer att göras för dessa. Ytterligare åtgärder som vidtagits är att förvaltningarna har upprättat skriftliga rutinbeskrivningar dessutom har ekonomikontoret upprättat en anvisning avseende återsökning av moms. Vad gäller efterkontrollen av fakturor har det framkommit att det på vissa fakturor saknas uppgifter om deltagare vid kurs/konferens samt representation.

I bilaga 1 finns en sammanfattning av nämndernas interna kontrollplaner och kortfattade resultat av deras granskningar.

Resultat av vår genomförda enkät

I vår enkät har vi ställt ett antal frågor till de personer som ingår i internkontrollgruppen. Enkätfrågor framgår av bilaga 2. Indelning har skett avseende det arbete som genomförs på nämnden och det arbete som sker i den gemensamma gruppen. Nedan redovisas ett urval av de olika svar vi erhållit på enkätfrågorna.

De flesta förvaltningar genomför en risk och väsentlighetsanalys medan. Någon förvaltning svarar att detta inte sker och en annan förvaltning nämner att det inte används något specifikt analysverktyg eller checklista. Alla förvaltningar svarar att det utförs fler kontroller än de som finns medtagna i interna kontrollplaner och i avrapportering till nämnderna.

Genomförandet av internkontrollarbetet upplevs som bra. I enkätsvaren framkommer vissa förslag till förbättringsåtgärder och det gäller då främst utveckling av risk och väsentlighetsanalyser.

På frågan om uppföljning av tidigare års granskning kan man sammanfatta svaren att detta sker endast till viss del. Ingen av förvaltningarna återrapporterar till nämnden att uppföljning skett och inte heller vilka åtgärder som vidtagits.

Beträffande relevansen av att samma granskningsmoment återkommer årligen bedöms detta ganska genomgående som mindre väsentligt.

En nämnd uttrycker detta på följande sätt, "Vad gäller specifik kontroll enligt internkontrollplan är det tveksamt. Det beror på om en viss kontroll visar stora brister. Då är det

prioriterat att följa upp och kontrollera under några år framöver.” Detta sammanfattar andemeningen i övriga svar på ett bra sätt.

Alla i internkontrollgruppen upplever det gruppgemensamma arbetet som bra. Arbetssättet ger fördelar på så vis att man utvecklar samma syn på kommungemensamma interna kontroller, bra att diskutera med andra, ger bredare erfarenhet osv.

De utvecklingsområden som anges är att granskningarna även kan omfatta verksamhetsuppföljning och beslut. Detta upplevs dock som svårt eftersom uppdraget uppfattas endast omfatta ekonomisk intern kontroll. Ytterligare utvecklingsområden som framkommer är att granskningsarbetet kan ske över och mellan nämnderna.

Bedömning och förslag till utveckling

Vår sammanfattande bedömning är att arbetet med intern kontroll bedrivs på ett bra sätt i kommunen. Det finns en utsedd ansvarig internrevisor som ansvarar för det övergripande arbetet och som sammankallar respektive nämnds kontaktperson. Det arbete som utförs på nämnderna avseende planer och rapportering bedömer vi som i allt väsentligt bra.

Vi vill efter utförd granskning av ändamålsenligheten i nämndernas arbete med intern kontroll framföra följande synpunkter och förslag till utveckling:

- Det som kan utvecklas ytterligare, vilket vi uppmärksammat både i enkätsvar och i nämndernas rapportering av utförd intern kontroll, är att man kompletterar planerna med en risk- och väsentlighetsbedömning. Risk och väsentlighetsbedömningen anser vi har stor betydelse för att uppnå en hög kvalitet på arbetet med den interna kontrollen.
- Vi rekommenderar också att man i nämndernas planer och rapportering gällande granskning av den interna kontrollen inom nämnden tydliggör vilka kontrollmoment som är kommungemensamma och nämndsspecifika.
- I likhet med föregående år rekommenderar vi att ekonomikontoret sammanställer och dokumenterar resultatet av utförda granskningar av den interna kontrollen inom nämnderna. I samband med vår granskning har vi skickat över ett exempel på en sådan sammanställning till ekonomikontoret. Dokumentationen bör avse samtliga nämnder med syfte att ge kommunstyrelsen en heltäckande bild och en information av statusen på den interna kontrollen i kommunen inom de granskade områdena.

- Vi anser att ekonomikontorets sammanställning av nämndernas rapportering kring intern kontroll bör redovisas såsom ett eget ärende i samband med att kommunstyrelsen tar ställning till och beslutar om årsredovisningen. I dagsläget hanteras och redovisas varje nämnds redovisning och rapport över utförd intern kontroll endast som ett anmälningsärende till kommunstyrelsen.
- Vi anser att de granskningsmoment som inom vissa förvaltningar är årligen återkommande, såsom exempelvis kontokort och körjournaler, kan lyftas ur nämndernas interna kontrollplaner och istället ingå som en del i rutinen för den löpande interna kontrollen. Det är naturligtvis viktigt att den interna kontrollen inom detta område fungerar på ett ändamålsenligt sätt men vi bedömer det inte som väsentligt att återrapportering sker till nämnden såvida inte detta uttryckligen krävs av respektive nämnd.
- Vi rekommenderar också att man systematiskt följer upp de brister som framkommer i granskningarna. Uppföljning av vidtagna åtgärder bör också återrapporteras till respektive nämnd intill dess man bedömer att aktuell kontrollrutin fungerar tillfredställande.
- En vedertagen definition av intern kontroll är att den omfattar alla system och rutiner/processer som syftar till att styra ekonomin och verksamheten. Enkätsvaren signalerar också att man upplever arbetet med interna kontrollplaner vara enbart inriktat mot ekonomiska rutiner och omfattar inte granskning av beslut och verksamhetsuppföljning. Vi anser att man kan utveckla och fördjupa arbetet med den interna kontrollen så den även omfattar verksamhetsuppföljning.